



Irena Tołkin
(1931-1994)

W dniu 21 lutego 1994 roku odeszła od nas na zawsze, dla większości z nas zupełnie niespodziewanie, Pani mgr Irena Tołkin, artysta plastik, związana od ponad 30 lat z zespołem wrocławskiego Zakładu Archeologii, Instytutu Historii Kultury Materialnej (obecnie Instytutu Archeologii i Etnologii) PAN.

Urodzona 23 listopada 1931 roku w Grodnie, czas wojny spędziła w Lublinie i Krasnymstawie. W 1948 roku zamieszkała wraz z rodzicami we Wrocławiu. Tutaj ukończyła Liceum Ogólnokształcące w 1950 roku, a w 1951 roku Średnią Szkołę Muzyczną. W latach 1951-1956 studiowała na Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych we Wrocławiu na Wydziale Ceramiki i Szkła. Po ukończeniu studiów pracowała jako projektant form ceramicznych w zakładach porcelany w Chodzieży oraz Jaworzynie Śląskiej. W 1960 roku podjęła pracę w ówczesnym Zakładzie Archeologii Śląska IHKM PAN we Wrocławiu, pracując w tym zespole na stanowisku naukowo-technicznym aż do przejścia na emeryturę w 1993 roku.

Odeszła od nas cicho i bezszelestnie, podobnie jak w cichości i dyskrecji, ale szybko od momentu przyjścia do wrocławskiego zespołu naszego Instytutu, zdołała sobie zjednać ogromną sympatię i przyjaźń nas wszystkich. Jej odejście stało się dla wielu z nas osobistym, dramatycznym przeżyciem, napełniającym smutkiem, dla którego trudno odnaleźć pocieszenie. Pani Irena była dla mnie, a myślę iż również dla innych Koleżanek i Kolegów z naszego zespołu, przykładem niezwyklej spokoju i opanowania, czasem nas zadziwiającego, niekiedy nawet niezrozumiałego wobec bieżących, często nerwowych, wydarzeń dnia codziennego, a także trudnych doświadczeń jakich Jej nie szczędziło życie. Był to dla nas jednak przykład kojący, a jednocześnie praktyczny wzór życiowej mądrości.

Nie często się zdarza aby osoba o wykształceniu artystycznym, pozostająca przez cały czas w związku z tym środowiskiem i prowadząca własną twórczość artystyczną, z takim oddaniem i zrozumieniem włączyła się w dość mozolną pracę badawczą archeologów. Takim przykładem była Pani Irena, dokumentując dokonane odkrycia i wnosząc w to wiele własnych cennych spostrze-

żeń oraz uczestnicząc aktywnie w całym procesie badawczym. Pani Irena Tołkin brała udział we wszystkich najważniejszych badaniach terenowych, prowadzonych przez wrocławską placówkę Instytutu na Śląsku. Ja osobiście miałem szczęście przez długi czas współpracować z Panią Ireną w trakcie badań na Ostrówku w Opolu, a później także, gdy oboje z moją żoną przygotowaliśmy źródłową monografię wyników tych badań. Udział Pani Ireny zarówno w badaniach na Ostrówku, jak również w trakcie wspomnianego opracowywania był ogromny. Daliśmy, oboje z moją żoną, nasz szczerzy wyraz temu w tomie poświęconym wynikom badań opolskiego grodu.

Pani Irena Tołkin pracując w naszym Instytucie nie przerwała, jak wspominałem, działalności artystycznej tworząc piękne dzieła ceramiczne oraz malowidła na tkaninach. Od momentu przyjścia do naszego Instytutu w wielu Jej formach ceramicznych odnaleźć można ślady inspiracji płynącej z ceramiki pradziejowej, z którą odtąd bezpośrednio się stykała. Pani Irena brała udział w plenerach artystycznych i licznych wystawach, w tym ogólnopolskich a także w muzeach i salonach wystawowych we Wrocławiu. Dzieła Jej znalazły się również na XXXII Międzynarodowej Wystawie Ceramiki Artystycznej w Faenzie we Włoszech.

Dla mnie trwałym śladem Jej artystycznej działalności pozostają, zdobiące nasze mieszkanie piękne dzieła ceramiczne, podarowane mojej żonie, przy różnych okazjach przez Panią Irenę. Ożywiają one zarazem wzruszające wspomnienia tych dwojga, w różny sposób bliskich i drogich mi osób, które miałem szczęście spotkać na drodze mojego życia.

Trudno uwierzyć i pogodzić się z tym, iż Pani Irena nie przyjdzie już do budynku naszego Instytutu przy ul. Więziennej we Wrocławiu. Pozostaje nam jedynie możliwość cichej zadumy nad Jej mogiłą a także świadomość, iż przez Jej odejście wszyscy staliśmy się ubożsi. Zachowamy Ją jednak w naszej najlepszej pamięci.

Bogusław Gediga